

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-педагогічної Роботи
АНТОН ПАНТЕЛЕЙМОНОВ

2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Соціологія»

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 06 Журналістика
спеціальність 061 Журналістика
освітня програма Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю
спеціалізація _____
вид дисципліни обов'язкова
факультет соціологічний

2021/2022 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

«29» червня 2021 року, протокол № 9

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: Зінюк Анна Володимирівна, кандидат соціологічних наук, доцент кафедри прикладної соціології і соціальних комунікацій Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Протокол від «18» травня 2021 року № 6

В.о. завідувача кафедри
прикладної соціології
та соціальних комунікацій

Віль БАКІРОВ
(підпис)

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

Гарант освітньо-професійної програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю»

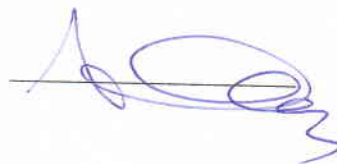
Сергій АКСЬОНОВ

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Протокол від «27» серпня 2021 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

(підпис)

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “Соціологія” складена відповідно до освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 061-Журналістика, спеціалізації «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю» та враховує вимоги до змішаної форми навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. *Мета викладання навчальної дисципліни:* ознайомлення студентів з поняттями соціології, розкриття змісту предмету та об'єкту соціології, аналіз основних сфер і соціальної структури соціології, показ специфіки соціальних явищ, процесів та інститутів, соціальних зв'язків і відносин, соціальних інститутів та груп, способів їх організації, закономірностей функціонування і розвитку, основними методами проведення конкретних соціологічних досліджень а також значення соціології щодо розв'язання проблем українського суспільства

1.2. *Основні завдання вивчення дисципліни:* надати цілісне уявлення про специфіку соціологічного знання, його об'єкт і предмет, перспективи її подальшого розвитку; сформувані у студентів соціологічне знання про місце і роль соціальних факторів і соціальних інститутів у житті суспільства; допомогти студентам органічно пов'язувати здобуті соціологічні знання зі складними проблемами сучасного життя, вміло орієнтуватися в ньому; надати допомогу студентам у виробленні навичок в журналістиці та використання їх результатів у практичній роботі.

1.3. *Кількість кредитів* - 4

1.4. *Загальна кількість годин* - 120

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	2-й
Семестр	
3-й	3-й
Лекції	
16 год.(дистанційно)	6 год. (дистанційно)
Практичні, семінарські заняття	
32 год. (дистанційно)	6 год. (дистанційно)
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота, у тому числі	
72 год.	108 год.
в тому числі індивідуальні завдання	
-	

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми, здобувачі повинні набути компетентності та демонструвати такі результати навчання:

Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

Загальні компетентності:

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК07. Здатність працювати в команді.
- ЗК08. Здатність навчатися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

Фахові компетентності:

- СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.
- СК02. Здатність формувати інформаційний контент.
- СК03. Здатність створювати медіапродукт.
- СК04. Здатність організовувати й контролювати командну професійну діяльність.
- СК05. Здатність ефективно просувати створений медійний продукт.

Програмні результати навчання:

- ПР01. Пояснювати свої виробничі дії та операції на основі отриманих знань.
- ПР02. Застосовувати знання зі сфери предметної спеціалізації для створення інформаційного продукту чи для проведення інформаційної акції.
- ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
- ПР06. Планувати свою діяльність та діяльність колективу з урахуванням цілей, обмежень та передбачуваних ризиків.
- ПР07. Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.
- ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.
- ПР09. Оцінювати діяльність колег як носіїв прав і обов'язків членів суспільства, представників громадянського суспільства.
- ПР10. Оцінювати діяльність колег з точки зору зберігання та примноження суспільних і культурних цінностей і досягнень.
- ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
- ПР12. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, іноземною мовою.
- ПР13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціально-комунікативних наук.
- ПР14. Генерувати інформаційний контент за заданою темою з використанням доступних, а також обов'язкових джерел інформації.
- ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.
- ПР16. Планувати свою роботу та роботу колег, спрямовану як на генерування інформаційного контенту, так і створення медіапродукту, а також його промоцію.
- ПР17. Розміщувати оперативну інформацію про свій медіапродукт на доступних інтернет-платформах.
- ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікативних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

Заплановані результати навчання

У результаті вивчення курсу студенти повинні

знати:

- ✓ поняття суспільства як соціальної реальності та цілісної системи;
- ✓ основні соціальні інституції, що забезпечують відтворення суспільних відносин;
- ✓ головні етапи культурно-історичного розвитку суспільства, механізми та форми соціальних змін;
- ✓ поняття соціалізації та соціального контролю, особистості як суб'єкта соціальної дії та соціальних взаємодій, виробити соціологічне розуміння особистості;
- ✓ культурно-історичні типи соціальної нерівності та стратифікації, мати уявлення про горизонтальну і вертикальну соціальну мобільність;
- ✓ загальні проблеми стратифікації українського суспільства, виникнення класів, причини бідності та нерівності, взаємини соціальних груп, спільнот;
- ✓ основні етапи та методи соціологічного дослідження.

вміти:

- ✓ вміло використовувати понятійний апарат соціології у визначенні сутності соціальної дії та соціальних відносин, соціальних процесів та виокремлення їх основних різновидів;
- ✓ визначати своє місце в соціальній структурі суспільства, а також соціальні ролі, які може виконувати людина в житті;
- ✓ використовувати отримані теоретичні знання для оцінки конкретних ситуацій, що виникають у повсякденному житті; передбачувати та аналізувати можливі наслідки таких ситуацій;
- ✓ аналізувати соціальні явища, факти та їх сутність, тенденції змін соціальних процесів в умовах ринкової трансформації суспільства;
- ✓ розкривати сутність конкретно-соціологічних досліджень (поняття, види, етапи), організувати і проводити соціологічні дослідження, опрацьовувати соціологічну інформацію і впроваджувати її результати в практичну діяльність.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Соціологія як наука: предмет, об'єкт, структура та функції

Зміст: Соціологічна уява як необхідна компетентність для журналістів. Дискусії про предмет соціології, місце і роль теоретичної соціології в її предметному полі. Функції, закони та категорії соціологічної науки.

Тема 2. Соціальна взаємодія та соціальні відносини

Зміст: Соціальна дія: поняття, ознаки, структурні елементи, типи інтерпретації. Типізація соціальних дій. Соціальна взаємодія: поняття, форми. Соціальні відносини як предмет соціології..

Тема 3. Соціальні групи. Соціальні організації. Соціальні інститути

Зміст: Визначення соціальної групи та її види. Поняття «соціальна організація». Соціальні організації: основні риси і чинники функціонування. Поняття «соціальний інститут». Інституціоналізація як соціальний феномен. Види і функції соціальних інститутів. Базові соціальні інститути та методологія їх вивчення.

Тема 4. Особистість у системі соціальних зав'язків

Зміст: Особистість: сутність і соціологічні концепції. Соціологічна структура особистості. Проблеми взаємодії особистості і суспільства. Поняття соціалізації особистості. Етапи соціалізації особистості.

Тема 5. Соціальний контроль та девіація

Зміст: Сутність соціальної девіації. Теорії девіантної поведінки. Причини і види девіантної поведінки. Соціальний контроль.

Тема 6. Соціальна нерівність, стратифікація та мобільність

Зміст: Рівність та нерівність як проблема теоретичної соціології. Базові поняття теорії стратифікації. Сутність і функції соціальної стратифікації. Соціальна мобільність в соціологічному знанні.

Тема 7. Суспільство, його ознаки та типологія

Зміст: Суспільство: поняття, сутнісні ознаки. Критерії типологізації суспільства. Порівняльна характеристика різних типів суспільства. Обриси сучасного суспільства з точки зору його ключових характеристик: макдональдизоване суспільство, суспільство ризику, мережеве суспільство.

Тема 8. Глобалізація в соціологічному вимірі

Зміст: Глобальна спільнота як об'єкт соціологічного вивчення. Глобалізація як характерне явище нашої сучасності. Багатомірність поняття «глобалізація» в соціології. Теорії глобалізації: їх сутність, еволюція, класифікація. Образи глобального порядку або чотири картини глобалізації.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Соціологія як наука												
Тема 1. Соціологія як наука: предмет, об'єкт, структура та функції (<i>вступна лекція</i>)	15	2	4			9	15	1	1			13
Тема 2. Соціальна взаємодія та соціальні відносини (<i>тематична лекція</i>)	15	2	4			9	15	1	1			13
Тема 3. Соціальні групи. Соціальні організації. Соціальні інститути (тематична лекція)	15	2	4			9	15	1	1			13
Тема 4. Особистість у системі соціальних зв'язків. (тематична лекція)	15	2	4			9	15					15

Тема 5. Соціальний контроль та девіація (тематична лекція)	15	2	4			9	15					15
Тема 6. Соціальна нерівність, стратифікація та мобільність (тематична лекція)	15	2	4			9	15	1	1			13
Тема 7. Суспільство, його ознаки та типологія (тематична лекція)	15	2	4			9	15	1	1			13
Тема 8. Глобалізація в соціологічному вимірі (тематична лекція)	15	2	4			9	15	1	1			13
Усього годин	120	16	32			72	120	6	6			108

4. Теми семінарських занять

Семінарські заняття з курсу проводяться в онлайн форматі

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
<u>Тема 1. Соціологія як наука: предмет, об'єкт, структура та функції</u>			
1.	<p>Семінари 1-2 Предмет, об'єкт, структура та функції соціології</p> <p>Завдання семінару: ознайомлення студентів з основними підходами до розуміння місії соціології; осмислення феномену соціологічної уяви як необхідної компетентності для журналістів; групова дискусія та обмін думками (за рекомендованою літературою до семінарів).</p> <p style="text-align: center;">Питання до обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що вивчає соціологія? 2. Що таке предмет соціології? Чому існує різноманітний підхід до розуміння предмета соціології? 3. Які теоретичні концепції розкривають поняття теоретичної соціології? 4. Чим відрізняються між собою мікро- та макросоціологія? 5. Яким чином практично-перетворювальна функція сприяє розвитку суспільства? 	4	1
<u>Тема 2 Соціальна взаємодія та соціальні відносини</u>			
2.	<p>Семінар 3-4. Соціальна дія, соціальна взаємодія та соціальні відносини</p> <p>Завдання семінару: ознайомлення студентів із соціальними ознаками та типами соціальної дії; осмислення феномену соціологічної взаємодії та соціальних відносин; групова дискусія та обмін думками (за рекомендованою літературою до семінарів).</p> <p style="text-align: center;">Питання до обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що розумів під соціальною дією М. Вебер? Які, на його думку, 	4	1

	<p>особливості має соціальна дія?</p> <p>2. Які типи інтерпретації соціальної дії запропонував М. Вебер?</p> <p>3. Які структурні елементи будь-якої соціальної дії?</p> <p>4. Які можна виділити основні типи взаємодій? В чому полягають їх особливості? Наведіть приклади.</p> <p>5. Що таке соціальні цінності і яка їх роль у формуванні соціальних відносин?</p>		
<u>Тема 3. Соціальні групи. соціальні організації. соціальні інститути</u>			
3.	<p><i>Семінар 5-6. Соціальні групи. соціальні організації. соціальні інститути</i></p> <p><i>Завдання семінару:</i> ознайомлення студентів із значенням та видами соціальної групи; основними рисами та чинниками функціонування соціальних організацій; видами та функціями соціальних інститутів та соціальним феноменом інституціоналізації групова дискусія та обмін думками (за рекомендованою літературою до семінарів).</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чому для соціології важливо вивчати соціальні спільноти і групи? 2. Які основні ознаки соціальної групи? За якими критеріями визначається приналежність індивіда до конкретної соціальної групи? 3. Дайте визначення поняття «соціологія організацій». Висвітліть виникнення та сутність соціальних організацій. 4. Опишіть механізм побудови соціальних організацій та основні чинники їх функціонування. 5. Чому поняття «соціальний інститут» посідає одне з центральних місць у соціології? 6. Охарактеризуйте основні ознаки соціального інституту. Які умови виникнення і становлення соціальних інститутів? 7. Охарактеризуйте умови успішного функціонування соціальних інститутів. У чому полягають основні функції та дисфункції сучасних соціальних інститутів в Україні? 	4	1
<u>Тема 4. Особистість у системі соціальних зв'язків</u>			
4.	<p><i>Семінари 7-8. Особистість у системі соціальних зв'язків</i></p> <p><i>Завдання семінару:</i> ознайомлення студентів з соціологічними концепціями особистості; особливостями процесу соціалізації та її факторами; групова дискусія (за рекомендованою літературою до семінарів).</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання до обговорення:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відмінності поняття «особистість» у соціології від представлення у рамках окремих наук. Співвідношення понять «людина», «особистість», «індивід», «індивідуальність». 2. Центральні теорії розвитку особистості. 3. Соціальні статуси і ролі. 4. Поняття соціалізації особистості. 5. Під впливом яких факторів відбувається соціалізація особистості? 6. Які етапи соціалізації ви можете виділити на своєму життєвому шляху? З'ясуйте, які соціальні властивості формування на кожному з цих етапів, проаналізуйте роль соціальних інститутів у формуванні цих властивостей. 	4	

<u>Тема 5. Соціальний контроль та девіація</u>			
5.	<p>Семінари 9-10. Соціальний контроль та девіація</p> <p>Завдання семінару: ознайомлення студентів з теоріями соціальної девіації; причинами та видами девіантної поведінки; особливостями соціального контролю; групова дискусія (за рекомендованою літературою до семінарів).</p> <p>Питання до обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Яка поведінка називається девіантною? 2. У чому проявляється позитивна та негативна спрямованість девіацій? 3. Як можна відрізнити девіантну поведінку від нормативної? 4. Які існують теоретичні підходи до пояснення соціальних девіацій? 5. Що таке соціальний контроль? 6. Які види соціального контролю ви знаєте? 7. Які існують теоретичні підходи до побудови та організації соціального контролю? 8. Яка специфіка соціальних девіацій в сучасному українському суспільстві? Сформулюйте їх причини. 	4	-
<u>Тема 6. Соціальна нерівність, стратифікація та мобільність</u>			
6.	<p>Семінари 11-12. Соціальна нерівність, стратифікація та мобільність</p> <p>Завдання семінару: ознайомлення студентів з особливостями феномену соціальної нерівності, аналіз теорій стратифікації; особливостями соціальної мобільності; формування обізнаності щодо нерівності, стратифікації та мобільності в українському суспільстві, групова дискусія (за рекомендованою літературою до семінарів).</p> <p>Питання до обговорення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Як співвідносяться між собою біологічна і соціальна нерівність? 2. Які причини існування й усталеного відтворення соціальної нерівності? 3. Чи пов'язана горизонтальна мобільність зі зміною статусу? 4. Чи може соціальна мобільність виступати показником «відкритості» або «закритості» того чи іншого суспільства? 5. Які соціальні проблеми може викликати екстремальна маргіналізація? 	4	1
<u>Тема 7. Суспільство, його ознаки та типологія</u>			
7.	<p>Семінар 13-14. Суспільство, його ознаки та типологія</p> <p>Завдання семінару: ознайомлення студентів з феноменом та типологізацією суспільства, її різновидами; осмислення таких видів сучасного суспільства як макдональдизоване суспільство, суспільство ризику, мережеве суспільство групова дискусія (за рекомендованою літературою до семінарів).</p> <p>Питання до обговорення :</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що таке суспільство? Чому людина не може існувати за межами суспільства? 2. Які основні значення надаються терміну «суспільство»? 3. Як співвідносяться макросоціологічний і мікросоціологічний 	4	1

	<p>підходи до пізнання суспільства?</p> <p>4. Які соціологічні критерії суспільства виділив Е. Шилз?</p> <p>5. Як співвідноситься колективне й індивідуальне у функціонуванні і розвитку суспільства?</p>		
<u>Тема 8. Глобалізація в соціологічному вимірі</u>			
8.	<p><i>Семінар 15-16: Глобалізація в соціологічному вимірі</i></p> <p><i>Завдання семінару:</i> ознайомлення студентів з багатомірністю поняття глобалізації; теоріями глобалізації; осмислення функціонування сучасного суспільства групова дискусія (за рекомендованою літературою до семінару).</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання до обговорення:</i></p> <p>1. Як, за У. Беком, співвідносяться поняття «глобалізм», «глобальність» і «глобалізація»?</p> <p>2. За якими параметрами У. Бек пропонує оцінювати масштаби і межі глобалізації?</p> <p>3. До яких соціальних наслідків приводить гібридизація культури під впливом глобалізації?</p> <p>4. Які зміни відбуваються під впливом глобалізації культури у суспільній свідомості?</p> <p>5. Що таке «глобальна солідарність» і за яких умов вона можлива?</p>	4	1
	<i>Усього годин</i>	32	6

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Підготовка відповідей на запитання на практичному занятті. Участь у дискусії.	9
2	Підготовка відповідей на запитання на практичному занятті. Участь у дискусії.	9
3	Підготовка відповідей на запитання на практичному занятті. Участь у дискусії.	9
4	Підготовка відповідей на запитання на практичному занятті. Участь у дискусії.	9
5	Підготовка відповідей на запитання на практичному занятті. Підготовка доповідей. Участь у дискусії.	9
6	Підготовка відповідей на запитання на практичному занятті. Участь у дискусії.	9
7	Підготовка відповідей на запитання на практичному занятті. Участь у дискусії.	9
8	Підготовка відповідей на запитання на практичному занятті. Участь у дискусії.	9
	Разом	72

6. Види навчальної діяльності (змішане навчання)

Лекції					
	Класифікація	Попередня підготовка	Подача нової інформації	Тренування	Зворотній зв'язок
Лекція 1. Соціологія як наука: предмет, об'єкт, структура та функції	Вступна	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Лекція 2. Соціальна взаємодія та соціальні відносини	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Лекція 3. Соціальні групи. Соціальні організації. Соціальні інститути (	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Лекція 4. Особистість у системі соціальних зв'язків.	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Лекція 5. Соціальний контроль та девіація	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Лекція 6. Соціальна нерівність, стратифікація та мобільність	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Лекція 7. Суспільство, його ознаки та типологія)	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу
Лекція 8. Глобалізація в соціологічному вимірі	Інформаційна (тематична)	Ознайомлення або повторення термінології, необхідної для роботи з темою	<ul style="list-style-type: none"> • Тексти; • відеоконференція 	<ul style="list-style-type: none"> • Питання для самоперевірки; • Пошук відповідей на питання 	<ul style="list-style-type: none"> • Запитання; • Обговорення навчального матеріалу

Семінари						
	Вид навчальної діяльності	Попередня підготовка	Виконання практичного завдання	Оцінювання	Рефлексія	Зворотній зв'язок
Семінар 1-2. Соціологія як наука: предмет, об'єкт, структура та функції	Онлайн-діяльність	Ознайомлення з літературою до семінару	Пошук відповідей на питання; творча дискусія	Усна відповідь;	Діалог, групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Семінар 3-4. Соціальна взаємодія та соціальні відносини	Онлайн-діяльність	Ознайомлення з літературою до семінару	Пошук відповідей на питання; творча дискусія	Усна відповідь;	Діалог, групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Семінар 5-6. Соціальні групи. Соціальні організації. Соціальні інститути (	Онлайн-діяльність	Ознайомлення з літературою до семінару	Пошук відповідей на питання; творча дискусія	Усна відповідь;	Діалог, групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Семінар 7-8. Особистість у системі соціальних зв'язків.	Онлайн-діяльність	Ознайомлення з літературою до семінару	Пошук відповідей на питання; творча дискусія	Усна відповідь;	Діалог, групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Семінар 9-10. Соціальний контроль та девіація	Онлайн-діяльність	Ознайомлення з літературою до семінару	Пошук відповідей на питання; творча дискусія	Усна відповідь;	Діалог, групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Семінар 11-12. Соціальна нерівність, стратифікація та мобільність	Онлайн-діяльність	Ознайомлення з літературою до семінару	Пошук відповідей на питання; творча дискусія	Усна відповідь;	Діалог, групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Семінар 13-14. Суспільство, його ознаки та типологія)	Онлайн-діяльність	Ознайомлення з літературою до семінару	Пошук відповідей на питання; творча дискусія	Усна відповідь;	Діалог, групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача
Семінар 15-16. Глобалізація в соціологічному вимірі	Онлайн-діяльність	Ознайомлення з літературою до семінару	Пошук відповідей на питання; творча дискусія	Усна відповідь;	Діалог, групове обговорення	<ul style="list-style-type: none"> Групові консультації; коментарі під час заняття від викладача

7. Методи навчання

На лекційних заняттях розкриваються принципові та найбільш важливі аспекти визначених тем із застосуванням мультимедійних засобів навчання (в тому числі, у разі застосування дистанційного або змішаного навчання, студентам подаються презентації лекцій на базі платформи Zoom та дублюються у Google Classroom).

Не семінарських заняттях відбувається виконання практичних завдань, аналіз проблем, які сприяють отриманню практичних навичок та розвитку творчого мислення.

Поглиблена самостійна робота включає вивчення додаткової літератури, підготовку практичних завдань з подальшим груповим обговоренням, на семінарах.

8. Методи контролю

Контроль знань з навчальної дисципліни визначає відповідність рівня отриманих студентами знань, вмінь та навичок вимогам нормативних документів з вищої освіти. Навчальним планом та програмою навчальної дисципліни передбачені різні види завдань. За виконання різних видів завдань протягом семестру студенти набирають певну суму балів, яка дозволяє (або не дозволяє) скласти залік.

Поточний контроль – опитування на семінарських заняттях за контрольними та програмними питаннями поточної та попередніх тем; оцінювання ступеню активності студентів та якості їхніх виступів та коментарів при проведенні дискусій на семінарських заняттях. *Рубіжний контроль* – контрольна робота за темами розділів. *Підсумковий контроль* – письмовий екзамен.

Форми навчання: лекції (розкриваються принципові та найбільш важливі аспекти визначених тем) із застосуванням мультимедійних засобів навчання; інтерактивні семінари з елементами теоретичних дискусій, роботою у групах та із застосуванням мультимедійних засобів навчання; консультації. Самостійна робота студентів з навчальною літературою, першоджерелами та Інтернет-ресурсами.

9. Схема нарахування балів

Приклад для підсумкового семестрового контролю при проведенні семестрового екзамену або залікової роботи

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання									Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Екзамен	Сума
Розділ												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8					
5	5	5	5	5	5	5	5	20	60	40	100	

T1, T2 ... T12 – теми розділів.

Критерії оцінювання поточного контролю

Студенти одержують бали за підготовленість і роботу на кожному семінарському занятті. Обов'язковим також є виконання всіх індивідуальних завдань, а також виконання контрольної роботи. Це дає допуск до здачі екзамену.

За роботу на семінарах з кожної теми студент може отримати:

5 балів – відповідь студента характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни. Він систематично активно бере участь в обговоренні кожної теми, що вивчається, його відповіді характеризуються креативним підходом.

4-3 бали – відповідь студента характеризується повним і змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він недостатньо активно бере участь в ході обговорення теоретичних питань і допускає при виконанні практичних завдань деякі неточності, його відповіді не характеризуються креативним підходом.

2-1 бал – відповідь студента характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях на тестові завдання та не проявляє активність в дискусіях з тем навчальної дисципліни.

0 балів – у студента дуже слабкий рівень знання теоретичного матеріалу; відсутні навички виконання завдань з навчальної дисципліни, він не приймає участі в обговоренні теоретичного матеріалу, що вивчається; студент допускає змістовні помилки у відповідях на конкретні питання і завдання.

Критерії оцінювання контрольної роботи

За виконання контрольної роботи студент може отримати до 20 балів:

16 – 20 балів – студент здав роботу, яка повністю відповідає поставленим завданням, не містить граматичних та орфографічних помилок та до якої відсутні зауваження викладача по суті та змісту роботи.

11 – 15 балів - студент здав роботу, яка повністю відповідає поставленим завданням, містить 1-2 граматичні або орфографічні помилки, та отримав деякі зауваження викладача по суті та змісту роботи.

5 – 10 балів - студент здав роботу, яка відповідає більшості поставлених завдань, але отримала серйозні зауваження викладача стосовно її змісту та суті, або містить більше трьох граматичних або орфографічних помилок.

1 – 4 бали – студент здав роботу у визначений термін без поважної причини, або в роботі виявлено значні помилки, відповіді не аргументовано.

0 балів – студент не здав контрольну роботу.

Критерії оцінювання екзаменаційної роботи:

Загальна кількість балів за екзаменаційну роботу – 40 балів. В екзаменаційному білеті тестові завдання: 20 тестів оцінюються до **20 балів** (правильна відповідь 1 бал) та двох відкритих питань. *Контроль оволодіння базовим категоріально-понятійним апаратом* та вміння його використовувати на практиці. Кожному студенту пропонується дати соціологічну інтерпретацію базового поняття та довести доцільність його використання на практиці. Максимально студент може отримати **10 балів**. *Творчі завдання*, метою яких є контроль набутих знань, навичок та умінь розкриваючи актуальні теоретичні та практичні питання. Максимально студент може отримати **10 балів**.

Критерії оцінювання другого та третього завдання екзаменаційної роботи

Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою	8-10 балів
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	5-7 балів
Відповідь не досить повна та з суттєвими помилками	3-4 балів
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні помилки	1-2 бали
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті запитання	0 балів

Приклад тестових завдань для підсумкового контролю знань

1. Соціологія – наука, яка вивчає :

- A. Взаємодію соціальних груп, функціонування соціальних інститутів, соціальну структуру суспільства
- B. Відносини панування і підлягання, державний устрій та інститути влади, режими правління
- C. Систему ринкових відносин
- D. Систему сімейних відносин

2. Як називається функція соціології, що відповідає за розробку моделі майбутнього стану, тенденцій розвитку соціальних явищ і процесів, соціальної реальності у перспективі?

- A. Теоретична функція
- B. Прогностична функція
- C. Функція передбачення
- D. Ідеологічна функція

3. Термін «соціологія» запропонував і вперше використав у своїх творах:

- A. О.Конт
- B. Е.Дюркгейм
- C. К.Маркс
- D. Г.Спенсер

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Факультет соціологічний

Спеціальність: 061 Журналістика

Спеціалізація: Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю

Семестр 4

Форма навчання: денна/заочне

Рівень вищої освіти (освітньо-кваліфікаційний рівень): перший (бакалаврський)

Навчальна дисципліна: «Соціологія»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1*.

1. Тести.

2. Запропонуйте визначення двом поняттям: «суспільство» – «об'єкт соціології». Розкрийте їх соціологічний зміст. Як співвідносяться ці поняття. Наведіть приклади.

3. Напишіть, до яких соціальних наслідків приводить маргіналізація, яка характеризується переходом до нижчих прошарків, якщо вона має тривалий і масовий характер. Як це проявлялося за часів незалежності. Наведіть приклади.

* Перше питання оцінюється до 20 балів.

Друге питання оцінюється до 10 балів.

Третє питання оцінюється до 10 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка	
	для чотирирівневої шкали оцінювання	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	відмінно	зараховано
70-89	добре	
50-69	задовільно	
1-49	незадовільно	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Горлач Н., Кремень В., Волович В., Жиленкова І., Романенко М. Соціологія: Підручник. – К.: ЦНЛ, 2019. – 808 с. – Режим доступу: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1868_64391381.pdf
2. Касьянов, В. В. Социология для журналистов : учебник для вузов / В. В. Касьянов. – Москва : Издательство Юрайт, 2020. – 197 с. – Режим доступа: <https://urait.ru/viewer/sociologiya-dlya-zhurnalistov-475119#>
3. Общая социология: Учебное пособие /Под общ. ред. А.Г. Эфендиева. – М. : ИНФРА-М, 2020. – 654 с.
4. Соціологія: навчальний посібник для студентів для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання, що вивчають «Соціологію» / О. В. Горпинич, О. Ю. Клименко, Л. М. Москаленко, М. С. Труш, В. Ф. Ятченко – Київ : ДУТ, 2019. – 235 с.
5. Черниш Н. Й. Соціологія: підручник за рейтингово-модульною системою навчання. – 5-те вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2009. – 468 с.
6. Штомпка П. Социология. Анализ современного общества. – М. : Логос, 2020. – 664 с.

Допоміжна література

1. Ukrainian Sociology in the 21st Century: Theory, Methods, Research Results / edited by Vil Bakirov, Yevhen Golovakha. — Kharkiv : V. N. Karazin Kharkiv National University, 2018. — 560 p.
2. Ковалев А. Модернизация как эволюция типов организации / А. Ковалев // Социологическое обозрение. – 2002. – Т. 2, № 2. – С. 68–77.
3. Козырев Г. И. Социальные процессы и изменения / Г. И. Козырев // Социс. – 2005. – № 3. – С. 113–119.
4. Макеєв С. Соціальні інститути: класичні тлумачення й сучасні підходи до вивчення / С. Макеєв // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2003. – № 4. – С. 5–20.
5. Матусевич В. А. Социальный институт: функция, генезис, структура / В. А. Матусевич // Социология: теория, методы, маркетинг. – 2004. – № 4. – С. 43–56
6. Питерс Томас Дж. В поисках совершенства: Уроки самых успешных компаний Америки / Томас Дж. Питерс, Роберт Х. Уотерман-мл. – М. : Вильямс, 2005. – 558 с.
7. Ручка А. О. Культура / А. О. Ручка // Соціологія : навч. посіб. / за ред. С. Макеєва. – 4-те вид., перероб. і доп. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2008. – С. 106–138.
8. Терборн Г. Глобализация и неравенство: проблемы концептуализации и объяснения / Г. Терборн // Социологическое обозрение. – 2005. – Т. 4, № 1. – С. 31–62.

9. Турен А. Социальные изменения двадцатого столетия / А. Турен // Социологическое обозрение.– 2002. – Т. 2, № 4. – С. 49–54.
10. Уайт Л. А. Символ: фундаментальный элемент культуры / Л. А. Уайт // Человек и общество : хрестоматия / под ред. С. Макеева. – К. : Ин-т социологии НАН Украины, 1999. – 272 с.
11. Шубкин В. Н. Социология и общество: Научное познание и этика науки. Монография / В. Н. Шубкин. – М. : ЦСПиМ, 2010. – 424 с.
12. Черниш Н.Й. Социологические аспекты исследования взаимосвязи глобализации и пандемии Covid-19 // Український Соціум, 2020, № 4 (75). С. 9–16 – Режим доступу <https://doi.org/10.15407/socium2020.04.009>

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Аверьянов Л. Хрестоматия по социологии – https://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/INDEX_SOCIO.php
2. Библиотека Гумер – соціологія – http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Sociolog/INDEX_SOCIO.php
3. Інститут соціології – <https://www.i-soc.com.ua>
4. Разумков центр – <https://www.razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia>
5. Ресурсний центр по соціології, Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна (електронна бібліотека, тексти публікацій) – <http://www.sociology.kharkov.ua/>
6. Щорічник Міжнародної соціологічної асоціації (МСА) – «Annual Review of Sociology» – <http://www.annualreviews.org/loi/soc>
7. Modern Social Transformations: Global Experience And Local Specifications XII Lviv Sociological Forum – https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Zbirnyk-tez-KNII-Lvivskoho-sotsiologichnoho-forumu_2021.pdf